

LRF:s policy för hållbar användning av kemiska växtskyddsmedel

Bakgrund

LRF:s växtskyddspolicy 1996 togs fram inom kampanjen ”På väg mot världens renaste jordbruk”. Kampanjen satte fokus på de miljö- och hälsorisker som finns med användning av kemiska växtskyddsmedel, marknadsförde de rena svenska livsmedlen mot konsument och resulterade även i projektet Säkert Växtskydd (idag Greppa Växtskyddet). Detta projekt finansieras via Landsbygdsprogrammet och innebär att nationella myndigheter och aktörer inom de gröna näringarna informerar och utbildar rådgivare samt odlare om säkert växtskydd.

LRF:s vision är ”Vi får landet att växa. De gröna näringarna ska inta en tätposition vad gäller tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft i det hållbara samhället”.

Syfte med policyn

LRF:s miljöarbete fokuserar på en hållbar utveckling där tre faktorer ska tillgodas:

- Ekologiska skydd av vatten och övriga ekosystem
- Ekonomiska produktion, konkurrenskraft, effektivitet, lönsamhet
- Sociala god arbetsmiljö, tillgång till säkra och trygga livsmedel

Arbetet innebär att vi ska fortsätta minska miljö- och hälsoriskerna med användning av växtskyddsmedel. Hållbar tillväxt innebär att vi samtidigt ska säkerställa tillgång på de mest effektiva, säkra och ekonomiskt konkurrenskraftiga metoderna och växtskyddsprodukterna. Policyns syfte är att visa för bl.a. odlare och konsumenter hur LRF kombinerar dessa två ambitioner.

Nuläge

Ekologiska faktorer

Användningen av kemiska växtskyddsmedel kan ge rester i mark, vatten och livsmedel och odlarna exponeras för medlen. För några medel överskrids ibland de halter som kan ge biologiska effekter i ytvatten. Kommande lagstiftning skärper kraven på låga halter i yt- och grundvatten. EU:s nya växtskyddsstrategi om hållbar användning av bekämpningsmedel och utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (godkännande av produkter) innebär bl.a. ökade krav på låg miljöbelastning och låga hälsorisker.

2010-03-16

Samhället har satt upp 16 miljö kvalitetsmål, varav ett är *Gifrfri miljö*. Syftet med detta mål är att: *Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.*

Växtskyddet berörs också av miljö kvalitetsmålen *Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt- och djurliv* och *Ett rikt odlingslandskap* samt av *EU:s ramvattendirektiv*. Några innehåller delmål om vattenskyddsområden och minskad användning av växtskyddsmedel till år 2010. Idag saknar hälften av vattentäktena ett relevant skydd. Sammantaget kommer 5-10 % av åkerarealen att beröras av vattenskyddsområden.

Ekonomiska faktorer

Nytta med växtskyddsmedel

Växtskyddsmedel används eftersom skadegörare och ogräs angriper odlade grödor, vilket kan utgöra ett hot mot livsmedelsförsörjningen. Skadan de orsakar kan bli mycket omfattande. Vid all odling är växtskyddsåtgärder av olika slag därför nödvändiga. Medlen bidrar till en ökad produktivitet med goda och jämna skördar samt konkurrenskraftiga priser på livsmedel, foder och annan biomassa. En god kvalitet för människors och djurs hälsa grundläggs genom sortval och odlingsteknik, men kan säkras med växtskyddsmedel och rätt lagring. Användningen av växtskyddsmedel håller också ner mängden ogräsfrö i marken och ökar möjligheten att odla fler olika grödor.

Konkurrenskraft

Svenska odlare inom jordbruks- och trädgårdsproduktionen behöver nya effektiva och ur miljösynpunkt bättre medel lika snabbt som odlare i andra länder. Odlare i Sverige bör ha flera alternativ att välja mellan för att bl.a. förebygga resistensutveckling.

Utfasning av viktiga växtskyddsmedel där en alternativ metod saknas bör ske samtidigt inom EU. Den svenska odlingen får inte utsättas för en snedvriden och i vissa fall en omöjlig konkurrenssituation genom att växtskyddsmedel försvinner från Sverige men är fortsatt tillåtna inom EU och framför allt i våra grannländer. Risken ökar att produktionen försvinner från Sverige. Konsumenten hänvisas då till importerade varor odlade med de i Sverige förbjudna medlen.

Sociala faktorer

Den som i första hand exponeras för kemikalierna är användaren. Fortfarande händer det att skyddsutrustning inte används enligt anvisning. Det förebyggande arbetet för varsam hantering ska därför fortsätta att ligga i framkant.

2010-03-16

Svenska livsmedel har, jämfört med livsmedel från andra länder, små eller inga rester av kemiska växtskyddsmedel. Strävan är att behålla, och där det är möjligt, ytterligare stärka denna konkurrensfördel på marknaden.

En säker tillgång på inhemska foder- och livsmedel av hög kvalitet är en viktig trygghetsfaktor för både odlare och konsumenter.

Vad vi vill

Minska de ekologiska riskerna

a) Säker hantering

Svenska odlare ska ha tillgång till den utbildning, utrustning, teknikutveckling och service som behövs för att undvika rester från påfyllning, rengöring, sprutning och avfallshantering. Spill från hantering och spridning på fel plats har därmed förutsättningar att upphöra. De påvisbara mängderna i vatten ska minimeras.

b) Förebyggande åtgärder

I enlighet med direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel ska alla odlare inom EU tillämpa Integrerat växtskydd den 1 januari 2014. LRF arbetar för ökad användning av Integrerat växtskydd, d.v.s. odlar sunda grödor och använder odlingsmetoder som förebygger angrepp av skadegörare och ogräs. En balanserad och varierad växtföljd, väl avvägd gödsling och bevattning, odling av sorter med bra motståndskraft, friskt utsäde och åtgärder som gynnar nyttoinsekter är exempel på sådana metoder. Vi använder också de prognos- och varningssystem som finns. Alla åtgärder används integrerat för bästa ekonomi och minsta sammanlagda miljörisk. Bästa tillgängliga teknik används där den är konkurrenskraftig, ger likvärdig effekt, lägsta miljörisk och är ekonomiskt rimlig.

c) Nya metoder med minimal risk

Under de senaste fem åren har kraven på minskade risker för miljö och hälsa vid användning av växtskyddsmedel skärpts. Många medel kommer därför att försvinna från marknaden under de närmaste tio åren. Det viktigaste är att på kort och lång sikt finna effektiva och lönsamma strategier som kombinerar förebyggande åtgärder med alternativa metoder och kemisk bekämpning. Vi driver på för att finna fler växtskyddsmedel och alternativa metoder som inte ger rester i vatten eller andra negativa effekter på miljö och hälsa. Näringslivet har visat att en sådan utveckling är ekonomiskt intressant och ger både miljö- och marknadsfördelar. Forskningsresurser bör satsas på tekniker som inte ger rester eller har andra tydliga miljörisker. Både forskare, industri och praktiker bör delta i arbetet. Politiska beslut behövs för att starta och finansiera arbetet.

d) Gräns- och riktvärden

Gränsvärden för rester i yt- och grundvatten samt livsmedel ska harmoniseras på EU-nivå innan de införs i Sverige. Livsmedel och foder omfattas sedan den

2010-03-16

1 september 2008 av en gemensam EU-förordning (396/2005) gällande rester av bekämpningsmedel.

e) Målkonflikter klargörs

När ett mål motverkas samtidigt som ett annat uppnås, bidrar vi till klarhet om när det ena målet ska prioriteras framför det andra (se bilaga).

Öka tillväxt, lönsamhet och efterfrågan på livsmedel från svenska åkrar

f) Tillgång till ett effektivt växtskydd

Svenska jordbrukare och yrkesmässiga trädgårdsproducenter ska ha tillgång till säkra och effektiva växtskyddsprodukter på samma villkor som odlare i övriga EU. Ett heltäckande och effektivt växtskydd är ett gemensamt ansvar och en viktig samhällsfråga. Myndigheterna ansvarar för att det finns en koppling mellan behov av växtskydd och godkännande av växtskyddsmedel i Sverige.

För medel både till grödor som odlas på en liten areal och som har liten användning (minor use) ska ett bättre samarbete mellan myndigheter utvecklas som ger snabbare prövningsprocesser till lägre kostnader. Det är också viktigt att det finns möjlighet att ansöka om utvidgat användningsområde för växtskyddsmedel, s.k. off-labelgodkännande.

I situationer där en effektiv växtskyddsmetod saknas och ogräs eller skadegörare måste bekämpas ska det alltid finnas möjlighet att ansöka om dispens. Handläggandet av dispensen ska ske skyndsamt, vara kopplad till behovet samt innefatta en rutin att förankra ansökan hos berörda branscher. Detsamma gäller ansökningar rörande utvidgat användningsområde.

För medel med lägre risker används idag ett lika omfattande prövningsförfarande som för växtskyddsmedel i stort. Ett exempel är det oprocessade extrakt som tagits fram ur ett vanligt gödselmedel på marknaden. Nuvarande godkännandeprocess tar alldeles för lång tid, innebär höga kostnader och bromsar utvecklingen. Godkännandeprocessen av medel med liten risk för hälsa och miljö ska anpassas så att de snabbare och till lägre kostnad än idag kan komma ut på marknaden.

Priskonkurrens på olika växtskyddsmetoder ska upprätthållas.

g) Vattentäkter har rimligt skydd

Lämpliga växtskyddsmedel ska kunna användas inom vattenskyddsområden efter avtal gällande riskminimering mellan odlare och vattentäktsinnehavare. En risk-/nyttobedömning ska kunna göras på gårdsnivå. Ersättning till odlaren ska utgå när förbud om användning av växtskyddsmedel påverkar dennes ordinarie markanvändning negativt.

2010-03-16

h) Acceptans och minimal administrativ börda

Vi ska arbeta för en allmän acceptans för klok och godkänd användning av växtskyddsmedel. Användning av växtskyddsmedel utan giltig behörighet eller annan otillåten användning ska inte förekomma. Odlarens administrativa arbete för att följa regelverken och rapportera användningen ska minimeras.

i) Starkt förtroende för svenska livsmedel

Efterfrågan på svenska livsmedel är hög, bl.a. därför att de produceras med låg miljöpåverkan, hög livsmedelssäkerhet och sällan innehåller rester av växtskyddsmedel. Det är viktigt att verka för att dessa mervärden ger en merbetalning till odlaren.

j) Hela åkerarealen används

LRF arbetar för att hela åkerarealen ska kunna användas för att lönsamt producera foder, livsmedel eller energiråvara. De växtskyddsmedel som krävs för detta ska finnas tillgängliga.

Öka social hållbarhet***k) Sällan rester i svenska livs- och fodermedel***

Rester av kemiska medel påvisas sällan i svenska livs- och fodermedel. Konsumenter och foderkunder litar på och vet att svenska råvaror innehåller minst rester. Denna situation och detta förtroende ska bibehållas.

l) Odlarna skyddar sig

Odlarnas exponering för växtskyddsmedel måste minimeras. De har tillgång till en säker skyddsutrustning och förstår vikten av att använda den. Skyddsutrustning ska vara prisvärd och lättanvänd. Förpackningar ska vara utformade på mest lämpliga sätt ur både ergonomiskt och miljömässigt hänseende. Detta innebär att odlaren lätt ska kunna hantera förpackningen med minimal risk för t.ex. spill. Det är angeläget att teknik utvecklas för att minska exponeringen. Även märkning av förpackningar och produkternas formulering ska ständigt förbättras.

m) Minimal vindavdrift

Vindavdrift ska minimeras. Även om den faktiska risken oftast är liten, upplever omgivningen ofta avdrift som ett obehag.

n) Nöjda konsumenter

Människor och beslutsfattare i Sverige ska vara nöjda och trygga med den volym och den kvalitet av livsmedel som produceras i Sverige.

Hur arbetar LRF för att fullfölja policyn?

Utgångspunkten för LRF:s arbete är den praktiska situationen på företaget och möjligheten för odlaren att förverkliga sin vision för företagandet. Samhällets och kundernas krav om hållbar produktion, säkra livsmedel av hög kvalitet samt ökat intresse för hög inhemsk andel av produktionen ska också tillgodo-

2010-03-16

ses. Generellt arbetar LRF med framförhållning i det näringspolitiska arbetet och har en nära dialog och samverkan med olika intressenter för att gemensamt nå långsiktiga och hållbara resultat med tanke på de ekologiska, ekonomiska och sociala faktorerna.

Sammanfattning

Växtskyddsmedel används för att skydda grödan mot ogräs, insekter och skadsvampar. När skadegörare och ogräs angriper grödor innebär detta ett hot mot livsmedelsförsörjningen. Både ur produktionssynpunkt och för jordbrukets konkurrenskraft är det viktigt att växtskyddet diskuteras ur ett samhällsperspektiv. Användning av kemiska växtskyddsmedel innebär också risker för människans hälsa och miljö. Säker användning innebär att exponeringen för både användaren själv och för omgivande miljö kan minimeras. De växtskyddsmedel som används ska vara så målspecifika som möjligt. Resurser till forskning behövs för att finna fler växtskyddsmedel och alternativa metoder som inte ger rester i vatten eller andra negativa effekter på miljö och hälsa. Förebyggande åtgärder i odlingen är viktiga. Dessa används integrerat för minsta sammanlagda miljörisk och bästa ekonomi för odlaren, med målet hållbar produktion.

Den svenska odlingens konkurrenskraft ska stärkas. Svensk jordbruksproduktion konkurrerar idag på en internationell marknad. Det är centralt att det finns växtskyddsmedel med hög effektivitet tillgängliga inom jordbruks- och trädgårdsproduktionen. Det är också viktigt att minska riskerna som finns kring användningen av växtskyddsmedel. LRF vill med denna växtskyddspolicy för- ena höga ambitioner för såväl produktion som miljöarbete.

2010-03-16

Bilaga till LRF:s växtskyddspolicy

- Frågor och svar
- Mål och målkonflikter
- Omvärldsanalys

Detta underlag kommer att utvecklas vidare.

Frågor och svar

Vad är ett bekämpningsmedel?

Enligt Miljöbalken är det en produkt som syftar till att förebygga eller motverka att djur, växter eller mikroorganismer, däribland virus, förorsakar skada eller olägenhet för människors hälsa eller skada på egendom.

Bekämpningsmedel delas in i växtskyddsmedel och biocider. Svampmedel (fungicider), insektsmedel (insekticider) och ogräsmedel (herbicider) är ofta växtskyddsmedel medan mygg- och flugmedel, träskyddsmedel, desinfektionsmedel, konserveringsmedel samt t.ex. båtbottnfärger utgör biocider. Växtskyddsmedel används huvudsakligen inom jordbruket medan biocider används i industriella sammanhang.

Finns det olika bekämpningsmedel?

Ja, det finns både kemiska, biologiska, mekaniska, fysikaliska och termiska bekämpningsmedel. Kemiska medel utgörs av syntetiska ämnen vars syfte är att skydda grödan från angrepp av olika skadegörare eller ogräs. Biologiska bekämpningsmedel bygger på användandet av i naturen förekommande organismer, t.ex. bakterier eller insekter, som angriper skadegörare. Exempel på termisk bekämpning är behandling av utsäde med fuktig, varm luft. Ett fysikaliskt växtskyddsmedel kan vara natriumbikarbonat som stärker plantan genom ett yttre skydd.

Varför används växtskyddsmedel?

Ogräs, insekter och skadesvampar angriper och vållar skador på odlade grödor. Växtskyddsmedel används av odlaren för att skydda grödan mot t.ex. ett svampangrepp eller för att hålla tillbaka ogräs som annars helt kan konkurrera ut grödan. Vissa ogräs är också värdväxter för andra skadegörare så som nematoder eller svampar som exempelvis klumprotsjuka i oljeväxtodlingen.

Är användning av växtskyddsmedel nödvändig?

Ja. När skadegörare, svampar och ogräs angriper odlade grödor utgör detta ett hot mot livsmedelsförsörjningen. Den skada de orsakar kan bli mycket omfattande. I extrema fall kan skörden helt gå förlorad. Vid all odling är växtskyddsåtgärder av olika slag därför nödvändiga.

2010-03-16

De kemiska växtskyddsmedlen har allt sedan introduktionen på 1940- och 50-talet bidragit till kraftig ökning av världens livsmedelsproduktion med större skördar och ökad odlingssäkerhet. Deras betydelse för produktionen har varit och är fortsatt stor samtidigt som användning av alla tillgängliga växtskyddsmetoder ska beaktas. Alternativa metoder till den kemiska bekämpningen utvecklas kontinuerligt. Exempel på detta kan vara förädling och framtagning av utsäde som är tåligt (resistent) mot angrepp av t.ex. svamp eller insekter.

Kontrolleras användningen av bekämpningsmedel?

Ja. För att ett bekämpningsmedel ska få säljas och användas i Sverige måste det vara godkänt av Kemikalieinspektionen (KemI). Idag finns ungefär 170 växtskyddsmedel för användning inom det svenska jordbruket. Varje år presenteras statistik över vilka mängder bekämpningsmedel som sålts i Sverige.

Får vem som helst använda bekämpningsmedel?

Alla godkända bekämpningsmedel delas in i klasserna 1, 2 eller 3. Medlen i klasserna 1 och 2 får endast användas yrkesmässigt och för detta krävs utbildning. Man måste också vara minst 18 år för att kunna få behörighet, ett kunskapsbevis, att sprida bekämpningsmedel. Medel i klass 3 får användas av var och en för privat bruk.

Hur hanteras eventuella hälso- och miljörisker med växtskyddsmedel?

För att undvika hälsorisker ska den som använder växtskyddsmedel i jordbruket också använda skyddsutrustning. För att skydda miljön ska växtskyddsmedel endast användas vid lämpliga väderförhållanden och med ett specificerat skyddsavstånd till omgivningen. I utbildningen för att få använda växtskyddsmedel ingår också att lära sig hur riskerna ska hanteras.

Finns det risk för rester av växtskyddsmedel i livsmedel?

Människor och djur kan utsättas för hälsorisker om rester av växtskyddsmedel återfinns i livsmedel och dricksvatten. Gränsvärden för rester av växtskyddsmedel i livsmedel är gemensamma inom EU. Innan ett växtskyddsmedel kan bli godkänt för användning genomförs kontrollerade fältförsök (resthaltsstudier) enligt bestämda metoder. Detta för att säkra att användningen tar hänsyn till allmänhetens och yrkesutövares hälsa samt miljön. I Sverige är det Livsmedelsverket som ansvarar för att kontrollera resthalter av växtskyddsmedel i livsmedel. Årliga prover tas på både svenska och importerade matvaror. I svenska vegetabilier har rester som överskrider gränsvärdet återfunnits i mindre än 1 % av proverna de senaste tio åren. Nivåer över gränsvärdet förekommer oftare i importerade livsmedel.

Hur mycket bekämpningsmedel används i Sverige?

2008 såldes totalt 10 319 ton kemiska bekämpningsmedel (räknat som verksamt ämne) i Sverige. Övervägande delen, 77 %, (7 945 ton) användes av industrin, framför allt för tryck- och vakuuminpregnering av virke. 19 %, det vill säga 1 933 ton, användes inom jordbruket och den yrkesmässiga trädgårds-

2010-03-16

produktionen. Privata hushåll använde 4 % av den totala mängden, ungefär 420 ton.

Hur mycket bekämpningsmedel används i andra länder?

Den senaste officiella statistiken gemensam för EU publicerades år 2007, men siffrorna är från år 2003. Totalt användes 219 771 ton bekämpningsmedel i jordbruket i EU. Fem stora länder står för 75 % av användningen och det är Spanien, Italien, Frankrike, Tyskland samt Storbritannien. Det svenska jordbrukets andel är 0,9 %. Mäts aktiv substans per hektar användes i Sverige 0,7 kg år 2003 medan EU-medelvärdet var 2,1 kg. Odlingsarealen är totalt beräknad till ca 105 miljoner hektar varav Sveriges 3 130 000 ha utgör ca 3 %. Idag beräknas den svenska åkerarealen utgöra ungefär 2,8 miljoner hektar.

Vad innebär Integrerat växtskydd?

EU har tagit fram en ny, gemensam lagstiftning på växtskyddsområdet. De nya reglerna säger att alla EU:s lantbrukare ska tillämpa Integrerat växtskydd från år 2014. Tanken med Integrerat växtskydd är att främja ett växtskydd med låg insats av bekämpningsmedel och så långt möjligt ge företräde till icke-kemiska metoder, så att yrkesmässiga användare byter till metoder eller produkter som är minst skadliga för människors hälsa och miljön bland de produkter som är tillgängliga för samma skadegörarproblem.

Integrerat växtskydd betonar odlingen av sunda grödor genom t.ex. växelbruk; lämplig odlingsteknik; väl avvägda metoder för gödning, kalkning, bevattning och dränering; resistent och tåligt utsäde; hygienåtgärder samt skydd av viktiga nyttoorganismer. Integrerat växtskydd är en del av begreppet Integrerad produktion. En god växtföljd är en grundbult i Integrerad produktion.

Mål och målkonflikter

Jordbruksproduktionen ska vara internationellt konkurrenskraftig, hållbar ur miljösynvinkel, bevara naturresurserna och kunna leverera kvalitetsprodukter till skäliga priser. Jordbruket ska enligt ovan bidra till att uppfylla flera mål samtidigt. Det innebär att ekonomiska, sociala och miljömässiga faktorer måste vägas mot varandra för att uppnå en så optimal måluppfyllelse som möjligt. När olika mål kolliderar uppstår målkonflikter.

Växtskyddsarbetets mål är att minimera skadegörarens angrepp på grödan, så att ekonomisk skada undviks. Samtidigt måste miljön skyddas mot negativ påverkan, brukarens hälsa inte riskeras, produktionssystemets uthållighet och livsmedlens kvalitet upprätthållas. Idag är växtodlingen beroende av att kemiska medel används. Skyddet av bl.a. sjöar, vattendrag och livsmedel mot bekämpningsmedelsrester är en viktig fråga. Integrerat växtskydd, som är en del av Integrerad produktion, innebär möjligheter att kontinuerligt utveckla och förbättra produktionssystemen och dess metoder. Önskemålet att helt undvika några som helst utsläpp av kemikalier, avgaser m.m. skall t.ex. vägas mot önskemål om effektivitet och ekonomi.

2010-03-16

Enligt FAO (FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation) är jordbrukets utmaning att till år 2050 producera 70 % mer mat åt ytterligare 2,3 miljarder människor. Från produktionssynpunkt är växtskyddet därför viktigt för hela samhället.

Två exempel på målkonflikter

Växtnäring – reglerna om Grön mark (1998:915; SJVFS 2004:62)

(Miljömål Ingen övergödning, Giftfri miljö)

En behandling med glyfosat för behandling av t.ex. kvickrot, eller brytande av vall på hösten har länge varit både mycket mer effektiv och ekonomiskt mer fördelaktig än maskinell stubbearbetning. Kostnadsrelationerna mellan priset på glyfosat och drivmedel så som diesel förändras ständigt och oftast är den kemiska bekämpningen betydligt billigare än den mekaniska. Mekanisk ogräsbekämpning innebär fler jordbearbetningar, vilket innebär en ökad förbrukning av diesel, ökad risk för markpackning och ökad risk för kväveutlakning eftersom mineraliseringen stimuleras av en bearbetning. Störst utlakningsrisk utgör stubbearbetningar på hösten, i synnerhet på mullrika jordar. Dagens regelverk säger att man inte får bearbeta jorden förrän sent på hösten. Detta för att minska risken för näringsutlakning. Vilket datum som gäller beror på var i landet man bor. I Skåne är det 20 oktober. Detta får till följd att behandlingar med glyfosat inte heller får ske före aktuella datum vilket leder till att behandlingar som behöver göras ibland sker sent på hösten när betingelserna ofta inte är optimala. Här har samhället bidragit till en konflikt mellan miljömålen Giftfri miljö och Ingen övergödning.

Vatten - fynd av rester av växtskyddsmedel i yt- och grundvatten (Miljömålet Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och Ett rikt odlingslandskap)

Växtskyddsmedel används eftersom skadegörare och ogräs angriper odlade grödor vilket utgör ett hot mot livsmedelsförsörjningen. Målen är att halten av växtskyddsmedel ska vara nära noll i vatten. Vid spridning ska skyddsavstånd alltid hållas till närmaste vattendrag, brunn eller liknande. Användning av växtskyddsmedel innebär dock en risk för oavsiktlig spridning utanför åkern p.g.a. vind- och vattenrörelser. De fynd som görs i ytvatten speglar tydligt dagens växtskyddsmedel. Glyfosat hittas ofta liksom rester av bl.a. MCPA och Bentazon. Så länge växtskyddsmedel används kommer med stor sannolikhet fynd att kunna göras. Fynd i grundvatten härrör mestadels från en historisk användning av idag förbjudna medel.

Omvärldsanalys

Tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft är viktiga ledord i arbetet med det svenska jordbrukets konkurrenskraft. För LRF är det centralt att det finns växtskyddsmedel med hög effektivitet tillgängliga inom både jordbruket och den yrkesmässiga trädgårdsproduktionen. Det är också viktigt att minska riskerna som finns kring användningen av växtskyddsmedel.

2010-03-16

LRF stöder miljömålsarbetet. Vi anser att miljömålen bidragit till att Sverige har en ledande position på miljösidan. Vi vill gärna behålla den och använda den till vår fördel. Samtidigt får vi inte skapa system som konkurrerar ut vår produktion och därmed flyttar den till andra länder.

Sveriges arbete som föregångsland är bra men måste också balanseras i förhållande till den marknad svensk jordbruks- och trädgårdsproduktion verkar på. Omvärlden har förändrats. Svensk jordbruksproduktion konkurrerar idag på en internationell marknad. Av detta skäl stödjer LRF att den nya EU-lagstiftningen på växtskyddsområdet harmoniseras för att svenska jordbrukare ska ha tillgång till ett effektivt och konkurrenskraftigt växtskydd.

LRF anser att utfasning av växtskyddsmedel för att klara en svensk odling bör ske samtidigt inom EU. Detta för att inte utsätta den svenska odlingen för en snedvriden konkurrenssituation. Det är inte heller möjligt att i längden bedriva en produktion med helt andra restriktioner än vad som gäller i övriga Europa, eftersom den europeiska marknaden är gemensam. Det är en balansgång att vara föregångare och samtidigt inte missgynna den egna produktionen.

Export av miljöpåverkan

(Miljömål Giftfri miljö)

Gränsöverskridande miljöpåverkan beskrivs i underlaget ”Miljömålen i nya perspektiv”. Miljöpåverkan kan importeras men också exporteras från Sverige. Varje land bör i största möjliga utsträckning ta ansvar för sin egen samlade miljöpåverkan. Allt fler regelverk blir gemensamma inom EU vilket medför möjligheter till påverkansarbete i ett mycket större sammanhang än på det nationella planet. Det är viktigt att länder är goda exempel och går före för att visa vägen. Sker detta till priset av att odling inte längre är möjlig att bedriva inom landet har den miljöpåverkande effekten endast exporterats någon annanstans och vinsten blir noll. Detta kan betyda, i de fall alternativ saknas, att växtskyddsmedel med oönskade effekter trots allt bör utfasas samtidigt inom EU för att inte äventyra möjligheterna till odling i det enskilda landet.

Nationella begränsningsregler

(Giftfri miljö)

Sedan många år har Sverige valt att ha nationella begränsningsregler vid användning av växtskyddsmedel. Dessa begränsningar har blivit betydelsefulla inslag i Sveriges arbete att minska riskerna och beroendet av växtskyddsmedel. Med EU:s nya växtskyddslagstiftning införs på gemenskapsnivå några av de nuvarande svenska begränsningsreglerna.

Flera av de nationella begränsningsreglerna har funnits i många år och känns självklara ur miljöperspektiv även fortsättningsvis – t.ex. att skydda vattendragen från växtskyddsmedel. Andra är av konkurrenskraftsskäl mindre självklara idag. Ett exempel är förbudet mot tillväxtsreglerande medel i stråsåd.

2010-03-16

Svenska begränsningsregler och den nya växtskyddslagstiftningen på EU-nivå.

- *Spridning av kemiska och biologiska bekämpningsmedel från luftfartyg är förbjuden.* Ingår i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och ett generellt förbud införs inom EU.
- *Kemisk bekämpning av lövsly på skogsmark är förbjuden.* Ingår inte i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och utgör fortsatt därför en särskild svensk regel. Skogsstyrelsen kan i vissa fall medge undantag från förbudet om inte kommunen beslutat annorlunda.
- *Yrkesmässig användning - • inom skyddsområde för vattentäkt, • på gårdar till förskolor och skolor eller allmänna lekplatser, • på tomtmark för flerfamiljshus. • vid planerings- och anläggningsarbeten.* Ingår i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och ett generellt förbud införs inom EU.
- *Spridning på naturbetesmarker eller på ängar är förbjuden.* Ingår inte i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och utgör fortsatt därför en särskild svensk regel.
- *Behandling strax före skörd för nedvissning i stråsäd är inte tillåten.* Ingår inte i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och utgör fortsatt därför en särskild svensk regel.
- *Behandling av frukt och matpotatis efter skörd är inte tillåten.* Ingår inte i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och utgör fortsatt därför en särskild svensk regel.
- *Användning av jorddesinfektionsmedel är inte tillåten.* Ingår i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och ett generellt förbud införs inom EU dock med möjlighet till undantag ett antal år framöver.
- *Kemisk bekämpning i eller i närheten av vattendrag är inte tillåten.* Ingår i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och gemensamma regler om hänsyn och med krav på säkerhets- och buffertzoner införs inom EU.
- *Tillväxtreglerande medel (stråförkortning) i stråsäd är inte tillåtet att använda, med undantag för råg.* Ingår inte i EU-direktivet om Hållbar användning av bekämpningsmedel och utgör fortsatt därför en särskild svensk regel.

I takt med att omvärlden, marknaden och den svenska produktionens konkurrensförmåga ständigt förändras är det rimligt att kontinuerligt analysera de ekonomiska konsekvenserna och innebörden av särskilda svenska begränsningsregler. Ett sådant arbete bör ingå i ansvariga myndigheters uppdrag och då lämpligen i samband med uppdateringen av den nationella handlingsplanen, vart femte år.